

GASETA

MUSICAL

OLOTINA

BULLETÍ PORTAVEU DEL «ORFEÓ POPULAR OLOTÍ»

NÚM. 314

MAIG I JUNY

1919

LA SARDANA

Ordre, cadència, harmonia del gest, realització corporal de la melodia de l'ànima commoguda, idealització dels moviments del còs, espiritualització de la part formal de l'ésser humà, això és lo que deu ésser la dansa digna de l'*home*.

Els balls que avui dia són universals, que viuen en la societat alta i baixa de tots els països qualificats de civilitzats, en son origen eren regionals, indígenes, expressió mímica de la característica de una raça. A l'universalitzar-se s'han afemellat i descolorit, han perdut la sana sinceritat primitiva.

A la Sardana, nostre ball nacional, la dansa noble per excel·lència, ¿li tocarà algun dia estendre's universalment? Es una sort que no li desitgem. Ella ha d'ésser nostra i de ningú més. Ella, la digna, ens la farien indigna.

Hem de voler-la ben nostra per a fer la guerra a la dansa barroera i sensual, per a conservar la sanitat de nostre jovent i l'alegria de nostres vellets.

Ella ha d'ésser l'àngel de la guarda de les alegries de nostres festes i esbarjos populars; al deixar-la a tothom, ens la tornarien dissipada de la seva fortalesa, marcida sa franca alegria, emollida sa melangia dolça.

Pels nostres músics, quina forma més característica, flexible i her-

mosa per a emmotllar ses inspiracions! Ella ha de tenir una influència preeminent en l'actual i tendre floreixement de la música catalana. Dintre el moviment general d'aquesta dansa, quina varietat de ritmes despertadors de noves energies creadores que fermenten el llevat que posseïm de les races progenitores de nostra raça, un no sé què de primitiu i fort que ens refà del decadentisme modern! Quina gamma més variada de sentiments permet la forma-sardana! Escolteu una sardana d'en Pep Ventura, d'aquest primitiu músic, però gran poeta de la melodia: els curts, la primera part de la dansa, ens donaran l'ambient de lloc i hora, ens faran la presentació de l'assumpte; en els llargs sentireu el cant individual, el cant del poeta, l'escollit que plora o riu amorosament; després, com a última frase, ve el cant col·lectiu, la resposta del cor, la tornada de la cançó, el clam de la multitud, ampla ressonança del cant del poeta.

Músics catalans, novells cantaires de l'esplèndit renaixement de nostra terra, feu de la sardana una forma predilecta de vostra inspiració; així, en aquell vas se farà rànica, com vi novell en bóta vella, i agafarà regust i sentor de la terra vostra i serà guardada de l'agror del decadentisme modern.

LLUIS MILLET

ORIGEN DEL PIANO

El progrés i el desig de perfecció que posa en activitat l'ingeni de l'home, han anat arreconant els instruments que han sofert, través dels segles, una radical transformació. Segurament els músics dels segles XV i XVI, no deuriem sospitar que vindria un dia, que un instrument més perfecte, aconseguiria fer desaparèixer l'ús del clavicèmbul. Aquest instrument obtingué una gran popularitat durant quatre segles i avui el veiem, com una curiositat arqueològica, dins les vitrines d'un museu. No s'ha de confondre el clavicèmbul amb el clavicordi. Les cordes del clavicèmbul són puntejades, per mitjà d'un mecanisme, com les cordes d'una guitarra; i en canvi les del clavicordi són colpejades com les del piano. El primer era de forma triangular com el piano de cua i el segon era una caixa de forma rectangular. El clavicordi tenia 38 teclès, essent la primera el *la* n.º 34 de l'Index acústic (1). Com que cada corda dona-

(1) Per indicar a quina octava pertany una nota, s'usen unes xifres anomenades *indexs*. Els *indexs* francesos no són els *matelxos* que

va dues entonacions diferents, en ésser colpejades per dues tecles, aquestes eren més nombroses que aquelles. Durant els segles XV i XVI fou un instrument popularíssim i continuà essent-ho fins al segle XVIII.

La invenció del piano havia fatalment de originar la mort dels vells instruments.

Piano, prové del mot italià que vol dir dolç, suau; i piano-forte, dels mots italians equivalents a suau i fort.

Com és sabut, les sonoritats s'obtenen, colpejant suaument les tecles, cada una de les quals posa en moviment un martellet que colpeja una corda metàl·lica. En el piano poden interpretar-se amb més expressió les obres musicals. Amb el clavicèmbul s'obtenien sons uniformes, i amb el piano segons la destresa de l'executant, es pot aconseguir que els sons obtinguts mitjançant el colpejament de les tecles, hagin més o menys intensitat, podent així, donar més expressió a les frases melòdiques.

En començar a estendre's l'ús del piano, no havia sinó quatre octaves. Més tard n'hagué sis i mitja i després set.

La invenció del piano s'atribueix a un constructor d'orgues dit Silbermann. El primer piano fou construït devers l'any 1750, però els italians sostenen que fou inventat pel florentí, Cristofori, (2) el qual segons els seus panegiristes construí un piano devers l'any 1718 o sigui alguns anys abans que ho fes Silbermann.

No deu això sobtar-nos, car en gairebé tots els invents ha succeït el mateix.

La invenció de la impremta, posem per exemple, hom l'atribueix a Gutenberg, i no obstant els italians diuen que fou Coster qui la inventà. Recordem haver llegit que un pastor de Canàries, inventà també les

usen els teòrics anglesos, italians i alemanys. Els més clars són els que usen els francesos i els belgues. Per exemple quan indiquen do₂, la₄, vol dir que el do pertany a la segona octava i el la a la quarta. Els alemanys tenen un sil·labari musical, les lletres del qual canvien de forma segons les octaves. Després de cada lletra s'hi col·loca una coma o una doble coma. D'ençà que el jurat de la Exposició de Brussel·les, aprovà l'Index comparatiu d'extensió, els esmentats índexs s'usen poc. En aquest index, les notes que representen tots els sons graves i aguts, van numerades des de l'1 fins al 116, formant nou octaves i mitja en escala cromàtica.

(2) En el claustre de Santa Croce de Florència, hi ha una làpida amb una inscripció, en la qual s'indica que Cristofori inventà l'any 1711, el «clavicèmbalo col piano e forte».

lletres movibles sense haver esment de ço que havia inventat Gutemberg.

Aquest fet el veiem repetir-se en la història de tots els pobles. Els inventors, els artistes, els homes de ciència, no aconsegueixen mentre viuen la protecció de llurs conciutadans, però una vegada morts, els pobles s'apropien llurs obres i llurs invents. Apar que es complagui el món en fer sofrir els homes eminents, per a poder bastir-los-hi un monument que honori la humanitat que els deixà morir de fam.

De moment el piano no aconseguí prostergar el clavicèmbul, car Ruker i Dambrer l'anaven perfeccionant i introduint importants modificacions.

Demés cal tenir en compte que moltes cantatrius no volien desavesar-se a l'acompanyament suau i delicat del clavicèmbul. Consideraven el piano poc apte per a acompanyar el cant; i aquest perjudici segurament obeïa a la imperfecció dels primers pianos. El piano triomfà esplendorosament, quan foren coneguts els pianos construïts per la famosa casa Erard.

Els bells instruments, sofrint la llei inexorable del progrés, anaren desapareixent. El dolç clavicèmbul, l'instrument de vibracions de cristall, que havia regnat en palaus i salons de magnats, desaparegué per a no tornar mai més. Era l'instrument que s'adaptava a l'espiritualitat dels músics del segle XVIII, de aquells compositors que sabien escriure gentils pavanès i senyorívols minuets. En aquells salons rics i fastuosos, com palaus de princesa de llegenda, la veu argentina del clavicèmbul deuria ésser dolça i harmoniosa com el cant de l'aigua i el suau remoreig de l'arbreda.

El piano anà perfeccionant-se i estenent-se per tots els pobles civilitzats.

Les famoses cases Wolff i Herz, construïren pianos admirables, però els que obtingueren més fama foren els de la casa Erard de Londres.

Les cases americanes exporten a Europa bons pianos, de construcció sòlida i de intensa sonoritat. Aquests són preferits pels concertistes brillants i pels que han de tocar en sales de gran capacitat.

No és estrany que s'hagi estès d'una manera considerable l'ús del piano, car després de l'orgue, és l'instrument més perfecte.

Llàstima que s'acostumi a tocar tan malament. Hom diria que tothom té el dret de posar les mans pecadores sobre el teclat d'un piano. Molta gent s'atreveix a tocar-lo i mentre l'estant profanant, us fan assaber vanitosament que mai l'han estudiat i que el toquen *d'oido*, com si fos

un mèrit el tocar un instrument sense preparació de cap mena. Els que no volen estudiar i prescindeixen dels mestres, és preferible es comprin una pianola, un fonògraf o un piano de maneta. La música amb màquina, o sigui la música sense esperit, interpretada amb aquells instruments infernals que són la negació de l'art, és sens dupte avorrible i extraordinàriament antipàtica, però també ho és quan és produïda per la mà barroera d'un aficionat inculte, del qual Déu ens lliuri.

Nosaltres creiem que tots els instruments han d'ésser tractats amb dignitat; i els que no comprenguin que la música és un art eminentment espiritual i que les coses de l'esperit no poden profonar-se perquè totes tendeixen a espiritualitzar l'home, que deixin d'ésser músics improvisats. La música no és un entreteniment; qui vulgui divertir-se cerqui altres divertiments i deixi en pau la música, que no és lícit convertir en joc vulgar el puríssim llenguatge de l'ànima.

J. CIVERA I SORMANI

APET DE GERMANOR

La secció d'homes del nostre Orfeó que sortí a cantar les Caramelles va celebrar l'èxit obtingut amb un àpet al Hotel d'Europa. Corresponent a l'invitació que'ls hi adreçà el Director en nom dels choristes, assistiren al acte tots els individus de Junta Directiva, excusant sa assistència amb atenta lletra el digníssim President D. Joaquim de Solà que no pogué acompanyar-los per estar ausent de Olot.

Fou un acte que's distingí per la seva serietat i palesà una vegada més la íntima compenetració que existeix entre la massa coral i la Junta Directiva.

D. Eveli Barnadas pronuncià un entusiasta brindis on palesà l'íntima alegria que li havia ocasionat l'acte de màxima delicadesa dels choristes al volguer que la Junta compartís amb ells els moments d'expansió que celebraven, delicadesa que ben clarament traduïa l'esperit corporatiu i sentit d'institució de que estaven adornats i eren penyora de jorns de glòria per a la nostra aimada institució. Els hi encarregà proceuessin conservar i augmentar aquestos entusiasmes car era cosa ben demostrada la gran influència de la música en l'esperit social, com ho confirma el que elements revolucionaris, quin plan és l'enderrocament de tot lo existent, al conversar entre ells al sortir d'un concert on l'art màgic de la música

vis hia coprés, fassin la següent afirmació: «podrem, segons nostres teories, procurar l'enfonsament de les institucions existents encar que sien seonlers, més una cosa que tan fortament impresiona, un art que tan mou el cor l'hem de conservar; podem destruir-ho tot, més aixó, la música l'hem de volguer.»

No cal dir que'l parlament del senyor Barnadas fou ovacionat per els orfeonistes i demés individus de Junta que amb tanta germanor com compenetració de sentiments estaven ajuntats en un mateix voler, en celebració de l'èxit de la primera sortida de la secció d'homes per a saludar la Ressurrecció de Nostre Senyor i la vinguda de la gaia Primavera amb el cant de les Caramelles.

L«HUMOR» BRITÁNIC

El reputat pianista anglès Mr. Harold Samuel donà recentment un recital al Wigmore Hall, de Londres. Com a plat fort del programa, volgué executar l'*Aria amb trenta Variacions*, de Bach, obra que per sa llargada—dura sa execució uns 40 minuts—i per les combinacions i complicacions que l'autor hi va acumular, no és de fàcil assimilació per part del gran públic i no troba per consegüent intèrprets autoritzats entre els grans concertistes actuals.

Mr. Samuel—dit sia de pás—aconseguí imposar l'obra; mes, recordant sens dubte que Bach la va escriure precisament per a un cert baró *Kaiserling*, qui patia d'insomni i desitjava escoltar noves músiques quan no podia dormir, i tement que tal vegada més d'un oient s'havia anat ensopint a imitació del susdit baró, tingué l'acudit d'executar fora de programa l'arranjament del choral de la Cantata 140 del mateix Bach, el primer vers del qual diu: «Desperteu, els qui dormiu!»

Un oient—qui no dormia—cuil al volt aquesta fina ironia i s'encarregà d'escampar el *practical joke* del concertista, que ha sigut molt celebrat en els cfrcols musicals.

NOTICIARI

Degut a la efervecència del período electoral vàrem sorprendre la publicació de la fulla corresponent al mes de Maig. Amb el present van inclosas la de Maig i la de Juny.

El dia 27 de Maig va celebrar-se en la Capella de St. Roc l'enllaç matrimonial de la gentil orfeonista Na Carme Plana Ventulà amb el distingit metge de Camprodón En Joan Monells Gou.

Els hi desitjem moltes felicitats.

Víctima de traidora i llarga malaltia va deixar d'existir el dia de la vigília de l'Ascensió el malaguanyat jove en Lluís Barnadas fill del nostre molt amat Vis-president don Eveli Barnadas.

Era en Lluís Barnadas un verdader amateur de l'art musical de quin en copsaba tota la sublimitat, adhuc no posseint coneixements tècnics. Des de son llit de dolor va tenir la satisfacció de sentir per última vegada al orfeó quant sortí a cantar les Caramelles, tinguent-ne un goig que li feu eixir de sa boca frases laudatòries per la perfecció i pastositat que van adquirint les veus de la Secció d'homes de nostre Orfeó.

Deu el tinga al Cel a on pugua fruir eternament del art perfet i divinal de quin solament és un petit reflexe l'art que aquí a la terra conreuem.

Rebi tota sa familia l'expressió del més sentit pèsam, penyora de lo molt que és apreciada en aquesta casa, demanant al ensemps a tots els llegidors una oració en sufragi de l'ànima del malaguanyat Lluís (a. s. c.).

Secció oficial.

Diumenge a dos quarts de deu del vespre tindrà lloc el Concert-Repàs dedicat als senyors Socis Protectors. Es donarà la primera audició de les obres «Sant Josep i la Mare de Deu» d'en Perez i «La Sardana de les Monges» d'en Morera.

La part musical de la Diada de la Bona Premsa que se celebrarà a la Iglèsia de Sant Esteve el dia de Sant Pere, ha estat confiada a la Schola Cantorum del Orfeó Popular Olotí.

Durant l'ofici cantarà *Kirie, Gloria, Sanctus* i *Agnus* de la Missa a dos chors de Valdés i el *Credo* de la Missa del Papa i Marcel de Palestrina. En la funció de la tarde *Pare-nostres* de Francesc Pujol, *Tu es Petrus* gregorià, i *Tantum ergo Victoria*.

CONCERT-REPÀS

DEDICAT ALS SENYORS SOCIS
PROTECTORS

DIA 22 JUNY, A DOS QUARTS DE 10 DEL VESPRE

PROGRAMA

I

- 1 EL CANT DE LA SENYERA *Millet*
- 2 SOTA DEL OLM *Morera*
- 3 L'HEREU RIERA *Comellas*
- 4 CREDO *Palestrina*

II

- 5 AUCELLADA *Janequin*
- 6 LES NEUS QUE'S FONEN (sardana). *Morera*
- 7 SANT JOSEP I LA MARE DE DEU . *Perez*
- 8 LA SARDANA DE LES MONJES. . *Morera*